

Артур ОКСЕНЮК

Національний університет “Львівська політехніка”,
аспірант кафедри теорії права та конституціоналізму
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
artur.i.okseniuk@lpnu.ua
ORCID: 0009-0005-6475-2505

ПОНЯТТЯ, ПРИНЦИПИ ТА СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В АДМІНІСТРАТИВНО-ПОЛІТИЧНІЙ СФЕРІ

<http://doi.org/10.23939/law2025.45.163>

© Оксенюк А., 2025

Стаття присвячена дослідженню поняття, принципів та системи публічного управління в адміністративно-політичній сфері. З'ясовано, що поняття публічного управління є складним і багатограним феноменом. У науковій літературі є низка підходів до його визначення. Водночас ці підходи дають змогу дослідити явище публічного управління через аналіз діяльності, яку воно охоплює. Констатовано, що публічне управління в адміністративно-політичній сфері – це організаційно-регулювальний вплив держави на різні сфери суспільного життя, що охоплюють оборону і національну безпеку, внутрішні справи, юстицію та реалізацію державної політики у міжнародних відносинах. Підкреслено важливість ролі інститутів громадянського суспільства у здійсненні публічного управління через різні форми взаємодії з державними органами. Це містить громадський контроль, участь у розробці нормативно-правових актів, а також спільні проєкти та ініціативи в соціальних і благодійних сферах. Акцентовано, що публічне управління адміністративно-політичною сферою характеризується централізацією адміністративної вертикалі та жорстким підходом до реалізації управлінських рішень. У статті узагальнено перелік принципів, притаманних публічному управлінню в адміністративно-політичній сфері. Підкреслено важливість орієнтації на європейські стандарти публічного управління, що містять принципи належного управління, відкритості, прозорості, ефективності та верховенства права. Це дасть змогу підвищити ефективність публічного управління і забезпечити демократичний розвиток в умовах європейських інтеграційних процесів. У статті проаналізовано систему публічного управління в адміністративно-політичній сфері, її структуру та компоненти. Виявлено основні складові частини системи – суб'єкти, об'єкти управління та їхні взаємозв'язки, а також описано особливості публічного управління у таких сферах, як оборона, національна безпека, внутрішні та зовнішні справи, юстиція.

Ключові слова: публічне управління, адміністративно-політична сфера, громадянське суспільство, система, принципи, суспільні відносини.

Постановка проблеми. Публічне управління в адміністративно-політичній сфері має свої характерні особливості та елементи. Аналіз сучасної наукової літератури показує розбіжності у підходах до визначення поняття, системи та принципів публічного управління. З огляду на важливість

об'єкта публічного управління в адміністративно-політичній сфері, а це – суспільні відносини, що виникають у галузях оборони та національної безпеки, закордонних та внутрішніх справ, юстиції, доцільно провести дослідження категоріального каркасу означеної управлінської діяльності.

Аналіз дослідження проблеми. Питання публічного управління загалом, а також публічного управління адміністративно-політичною сферою досліджувала низка вітчизняних науковців, а саме: Б. Б. Мельниченко, І. А. Грицяк, О. Ю. Оболенський, К. К. Колесникова, Р. С. Мельник, В. М. Бевзенко, В. С. Куйбіда, В. Б. Авер'янов та інші.

Мета статті – проаналізувати поняття, принципи та систему публічного управління в адміністративно-політичній сфері.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі публічне управління розглядають як складне та багатогранне явище, для якого ще не вироблено сталого, універсального й загальноновизнаного визначення. Натомість дослідники здебільшого підходять до його розуміння через аналіз змісту діяльності, яку воно охоплює, або форм, у яких воно реалізується [1].

Як зазначав професор Кеннет Карнаган із університету Брока, Онтаріо, публічне управління не має загальноприйнятого визначення. Обсяг предмета публічного управління як виду управлінської діяльності настільки великий та спірний, що його легше пояснити, ніж визначити [2].

Наведемо кілька визначень поняття “публічне управління”, які трапляються у науковій літературі. На думку К. Колесникової, публічне управління є одним із видів суспільного управління, яке реалізується через делегування влади суспільству, зокрема через процес децентралізації. У такому розумінні чим більш децентралізованим є управління, тим більше воно набуває публічного характеру [3].

Згідно із термінологічним словником публічного управління, під публічним управлінням треба розуміти діяльність органів державного управління, органів місцевого самоврядування, представників приватного сектору та інститутів громадянського суспільства, що здійснюється в межах наданих законом повноважень і обов'язків з метою формування та впровадження управлінських рішень, що мають суспільне значення, а також реалізації політики розвитку держави та її адміністративно-територіальних одиниць [4].

Згідно з О. Оболенським, розглядаючи публічне управління насамперед як управління людьми, можна стверджувати, що органи публічної влади, впливаючи на індивідів, звертаються до них як особисто, так і через їхні різні колективи, які виникають природно або створюються за бажанням людей (наприклад, політичні партії) [5].

А. Мельник зазначає, що публічне управління є видом діяльності, спрямованої на реалізацію загальних інтересів суспільства і складається з таких компонентів, як державне управління (де суб'єктами є органи державної влади) та громадське управління (де суб'єктами є громадські організації). Державне та громадське управління взаємодіють та взаємодоповнюють одне одного, оскільки мають спільні публічні інтереси, і їхня узгоджена діяльність сприяє підвищенню ефективності управлінського впливу [6].

Так, інститути громадянського суспільства відіграють важливу роль у здійсненні публічного управління. У рамках дослідження варто зазначити, що до інститутів громадянського суспільства належать: добровільні громадські організації та рухи, а також політичні партії на початкових етапах їхнього існування, коли вони ще не залучені до механізму державного управління; незалежні засоби масової інформації, що виступають джерелом громадської думки; вибори та референдуми як механізми реалізації демократії та виявлення думки громадян; елементи судової та правоохоронної системи, що залежать від громадськості (суди присяжних, народні поліцейські загони тощо); благодійні фонди та волонтерські організації; релігійні установи; професійні та творчі спілки [7].

Взаємодія органів влади з інститутами громадянського суспільства може мати різні форми, що залежать від цілей, характеру виконуваних завдань, обсягу повноважень суб'єктів та рівня взаємодії (загальнодержавний, регіональний, місцевий). До основних форм цієї взаємодії належать: участь інститутів громадянського суспільства у розробці та обговоренні проєктів нормативно-правових актів; здійснення громадського контролю за діяльністю органів державної влади у розв'язанні важливих соціальних проблем (через громадський моніторинг підготовки та реалізації рішень, оцінку їх ефективності, надання пропозицій органам влади); надання громадянськими інститутами соціальних послуг відповідно до угод з органами державної влади; створення спільних консультативно-дорадчих органів, рад, комісій, груп для врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики; співпраця в процесі підготовки та перепідготовки кадрів, спільне навчання державних службовців та представників громадських організацій ефективним методам взаємодії, ознайомлення громадян з формами участі в державній політиці; проведення органами виконавчої влади моніторингу громадської думки і своєчасне реагування на пропозиції та зауваження громадськості; виконання спільних проєктів у сферах інформаційної, аналітичної, благодійної та соціальної діяльності [8]. Погоджуємося із думкою українських вчених про те, що в умовах сучасних викликів російської військової агресії проти України під загрозою перебуває не тільки територіальна цілісність держави, а й саме існування української нації, ключові природні права українського народу. В таких реаліях, громадянське суспільство, об'єднане єдиним завданням захисту своєї Батьківщини, виступає одним із вирішальних чинників забезпечення оборони української держави [9].

Загальновідомий факт, що адміністративно-політична сфера є однією із найважливіших галузей управлінської діяльності у кожній країні, оскільки об'єктом такої діяльності виступають суспільні відносини, що виникають у галузях оборони та національної безпеки, закордонних та внутрішніх справ, юстиції [10].

З огляду на особливість суспільних відносин, що належать до адміністративно-політичної сфери, публічне управління тут здійснюється здебільшого за допомогою діяльності органів державної влади. Цей факт цілком очевидний, оскільки саме органи державної влади повинні забезпечувати у масштабах всієї держави належний рівень безпеки, правопорядку, захищеності, добросусідських відносин з іншими країнами та охорону прав і свобод громадян. Тому природно, що цій галузі притаманна централізація адміністративної вертикалі, переважає застосування жорсткіших методів прямого впливу, одностороннього волевиявлення керівних суб'єктів [11].

Для забезпечення ефективності здійснення публічного управління адміністративно-політичною сферою така діяльність повинна ґрунтуватися на стійкій системі засад та принципів. Для подальшого аналізу принципів публічного управління доцільне визначення змісту терміна "принцип". Згідно з енциклопедичною літературою, принцип це: 1) основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку і т. ін.; 2) особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось [12].

Принципи публічного управління – це основні положення, які застосовуються для роз'яснення сутності та аналізу суспільних процесів, а також для визначення особливостей функціонування публічних органів і суспільства у процесі здійснення управлінської діяльності. Важливою особливістю принципів публічного управління є їх закріплення в законодавстві, де юридичне тлумачення цих принципів дає змогу детальніше їх конкретизувати та охарактеризувати як стабільні й незмінні [13].

С. І. Чернов визначає принципи публічного управління як керівні положення, які відображають сутність законів і закономірностей, повинні бути закріплені в нормативно-правових актах та використовуватися як у науковій, так і в практичній діяльності фахівців з управління [4].

Згідно з позицією Л. Приходченко, принципами публічного управління є основні засади, що відображають загальні і стабільні риси законів та закономірностей управління, яких треба дотримуватися в управлінській діяльності. Як елемент теорії управління, ці принципи визначаються певними

законами й одночасно відображають сутність і реальність управлінських процесів. Вони є результатом наукових досліджень, формулюються людьми, а їх зміст і склад залежать від глибини вивчення закономірностей і управлінських взаємин [4].

Як зазначалося раніше, публічному управлінню в адміністративно-політичній сфері притаманна централізація адміністративної вертикалі. Це має свій вплив і на принципи, які характерні для цієї галузі. З огляду на вищенаведене, можна вивести такі загальні ознаки принципів публічного управління адміністративно-політичною сферою: 1) це правила управлінської діяльності, що відображають об'єктивні закономірності розвитку держави та суспільства; 2) вони закріплені на законодавчому рівні і визначають конкретні вимоги до функціонування публічної адміністрації; 3) принципи публічного управління охоплюють загальні закономірності, які характерні для всіх проявів публічного управління, а не окремих частин; 4) вони враховують специфіку управління у сферах, таких як оборона, внутрішні справи, національна безпека, відображають більш владний характер відносин.

У контексті євроінтеграційних процесів слушні міркування І. Грицяка про те, що "...реформування публічного управління в Україні слід орієнтувати на європейський досвід і передбачати упровадження принципів європейського управління. Саме таким шляхом відбувається розвиток і вдосконалення національних систем публічного управління держав – членів ЄС, що передбачає використання не лише стандартів і вимог управління, закладених у відповідних принципах, але й конкретніших засобів (інструментарію), завдяки яким досягаються поставлені цілі реформування. Так прояви "європеїзації" можна зустріти під час європеїзації загальних принципів суспільного розвитку (демократія, громадянство, дієвість і ефективність, верховенство права, ринкова економіка) і розвитком основних принципів державного управління (належне управління, відкритість, боротьба з поганим управлінням тощо)" [14].

Європейський Союз визначив ключові принципи публічного управління, яких повинні дотримуватись країни-кандидати на вступ до ЄС, у правових документах, таких як "European Principles for Public Administration" (SIGMA papers) [15].

Загальні принципи SIGMA, що мають бути реалізовані на внутрішньому рівні у країнах-членах ЄС, становлять: 1) верховенство права – органи публічного управління повинні діяти в межах законів та інших нормативно-правових актів. Цей принцип також передбачає правову компетенцію, що дозволяє органам влади ухвалювати рішення лише в межах їхніх юрисдикцій; 2) відкритість – діяльність державних органів має бути відкритою для громадськості, що передбачає двосторонній процес: з одного боку, повинен існувати громадський запит на отримання об'єктивної та вичерпної інформації про діяльність владних органів, активна позиція громадянського суспільства щодо державної влади. З другого – рівень відкритості визначається реальною діяльністю конкретних органів державної влади з метою якомога кращого інформування громадськості про свою роботу, одним з чинників чого є бажання влади легітимізувати себе [16]; 3) прозорість можна розглядати як характеристику публічного управління, що визначається рівнем обізнаності громадян щодо сутності матеріальних і процесуальних аспектів діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, а також зрозумілості для широкої аудиторії їх причин, змісту та значення; 4) підзвітність – кожен орган управління або посадова особа повинні відповідати за свої дії перед іншими органами влади або судовими інстанціями, забезпечуючи підзвітність на всіх рівнях; 5) продуктивність і ефективність – органи влади повинні оптимізувати використання державних ресурсів і забезпечити ефективне впровадження державної політики [17].

Враховуючи важливість застосування жорсткіших методів впливу в адміністративно-політичній сфері, принцип дотримання прав та свобод людини є незамінним. Під час здійснення управлінської діяльності не можуть бути дозволені будь-які привілеї або обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних переконань, статі, етнічного походження тощо.

Принцип безперервності є також важливим для публічного управління, оскільки цей процес не припиняється навіть у періоди вихідних, свят чи з інших причин. Так, згідно із Стратегічним оборон-

ним бюлетенем України від 17 вересня 2021 року, органи військового управління здатні реагувати на зміни обстановки і постійно впливати на підпорядковані сили і засоби для успішного виконання поставлених завдань у визначені строки. Зазначене досягається за допомогою підтримання взаємодії між органами (структурами) управління, забезпечення безперервного зв'язку та постійного володіння командувачем (командиром) обстановкою (ситуацією) [18].

Принцип стабільності є ще однією важливою рисою публічного управління в адміністративно-політичній сфері. Постійна орієнтація на безпечне освоєння соціально значущих цінностей забезпечує стабільність і успіх управлінських процесів [19].

У науковій літературі є різні підходи щодо питання системи публічного управління в адміністративно-політичній сфері. В. Яцук визначає її як комплекс органів державної влади та місцевого самоврядування, які здійснюють організуючий вплив на суспільні відносини через виконання управлінських функцій в межах своєї компетенції, згідно з законодавством, а також взаємодія між цими органами [4].

Згідно із Н. Нижник, система публічного управління – це комплекс спеціалізованих учасників і процедур управлінського впливу, який забезпечує функціонування суспільства на визначеній території. Вона організована навколо інституціонального центру, бере на себе основну частину координаційних завдань, розподіляє управлінські обов'язки та забезпечує їх реалізацію [20].

Використовуючи наведені вище визначення, можемо виокремити три основні компоненти системи публічного управління: суб'єкт управління, об'єкт управління та різноманітні зв'язки, що виникають у процесі управлінської діяльності.

Публічне управління містить велику кількість суб'єктів, починаючи від органів державної влади і закінчуючи окремими громадянами. На думку вітчизняних фахівців в адміністративному праві, основними суб'єктами публічного управління є органи виконавчої влади, представники місцевого самоврядування та суб'єкти з делегованими повноваженнями, яким надано право виконувати функції органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування [21; 22].

Об'єктами управління є ті елементи, на які спрямовано планомірний і організований вплив суб'єкта управління. Основною метою цього впливу є сприяння розвитку об'єкта, забезпечення його впорядкованості, відповідності певним вимогам або характеристикам. Об'єкт управління можна розглядати з двох поглядів: з елементно-структурного – як сукупність людей, груп або організацій, і з функціонального – як діяльність і поведінку індивідів та груп [23]. Об'єктом публічного управління є відносини між учасниками публічно-адміністративної системи, спрямовані на досягнення національних цілей та забезпечення інтересів громадян. Предметом публічного управління є сукупність правових і організаційних дій, що утворюють механізм організаційно-правового виконання завдань, поставлених перед органами публічного управління.

Динамічна взаємодія між суб'єктом і об'єктом управління є важливою складовою частиною системи управління. Ця взаємодія здійснюється через прямі зв'язки (від суб'єкта до об'єкта) і зворотні зв'язки (від об'єкта до суб'єкта). Прямі зв'язки сприяють прийняттю управлінських рішень, а зворотні зв'язки потрібні для коригування дій та визначення результатів.

Щодо системи публічного управління в адміністративно-політичній сфері, то її можна охарактеризувати через різні види управлінської діяльності в конкретних сферах. Наприклад, у сфері оборони та національної безпеки об'єктом управлінського впливу є суспільні відносини, пов'язані з забезпеченням захисту національних інтересів, територіальної цілісності і суверенітету держави [24]. Суб'єктами управління є органи державної влади, громадські інститути та окремі громадяни, які разом виконують функції захисту національних інтересів від загроз як зовнішніх, так і внутрішніх.

У сфері внутрішніх справ система цих органів виступає одночасно як суб'єкт і об'єкт управління. Вона містить підрозділи, які виконують як керівні, так і керовані функції, із постійною взаємодією через прямі та зворотні зв'язки. Водночас прямі зв'язки проявляються у формі різноманітних розпоряджень та наказів, а зворотні – у вигляді звітів, інформації про виконання поставлених завдань [25]. Основною метою діяльності у цій сфері є охорона громадського порядку; гарантування безпеки

громадян, захист їхніх прав та свобод; попередження, припинення та розкриття злочинів й інших правопорушень та ін. Суб'єктами публічного управління у сфері внутрішніх справ щодо всієї системи Національної поліції можна вважати: міністра внутрішніх справ України, посадових осіб центрального апарату МВС, керівника Національної поліції та відповідно посадових осіб центрального органу управління поліцією.

Публічне управління в галузі юстиції охоплює здійснення управлінських функцій, які спрямовані на зміцнення законності та забезпечення захисту прав і законних інтересів громадян, організацій, підприємств і держави. Головною метою такої діяльності є реалізація державної правової політики, забезпечення належного виконання законів та підзаконних актів усіма учасниками, включаючи органи державної влади, посадових осіб, організації та громадян, а також забезпечення прав і свобод людини в межах визначеної сфери. Органи юстиції України є частиною виконавчої влади і мають повноваження для управлінської, виконавчої та розпорядчої діяльності відповідно до чинного адміністративного законодавства, а також потрібні матеріально-фінансові ресурси для здійснення своїх функцій [26]. Здійснення управлінських функцій відбувається на різних рівнях: вищому (Кабінет Міністрів України), центральному (Міністерство юстиції України, Координаційний центр з надання правової допомоги, Центр пробації тощо), а також на регіональному рівні (міжрегіональні управління Міністерства юстиції України) [27].

Публічне управління у сфері закордонних справ передбачає діяльність органів державної влади, спрямовану на реалізацію зовнішньої політики України. Згідно зі ст. 18 Конституції України, основними цілями цієї діяльності є забезпечення національних інтересів та безпеки, розвиток мирного і взаємовигідного співробітництва з іншими країнами, а також дотримання міжнародних норм і принципів [28]. У контексті міжнародних відносин всі органи, наділені відповідними повноваженнями, діють від імені держави. Згідно з Конституцією України, повноваження в цій сфері мають Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство закордонних справ та інші органи, а також дипломатичні та консульські представництва.

Висновки. Отже, публічне управління в адміністративно-політичній сфері можна визначити як організаційно-регулювальний вплив держави на різні сфери суспільного життя, що охоплюють оборону і національну безпеку, внутрішні справи, юстицію та реалізацію державної політики у міжнародних відносинах. Таку управлінську діяльність варто розглядати як єдину систему, яка містить суб'єкти управління, об'єкти управління та взаємозв'язки між ними, що сприяють досягненню національних цілей і захисту інтересів народу. Інститути громадянського суспільства відіграють значну роль у здійсненні публічного управління у цій сфері, а їхня ефективна співпраця з органами державної влади, а також дотримання європейських принципів публічного управління безпосередньо впливає на формування і розвиток публічного управління як загалом, так і зокрема в адміністративно-політичній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козак В. І. (2015). Публічне управління в системі координат української державності. *Ефективність державного управління*. Вип. 44(1). С. 64–70.
2. Kernaghan K. Public Administration. In *The Canadian encyclopedia*. URL: <https://thecanadianencyclopedia.ca/en/article/public-administration> (Дата звернення: 15.01.2025).
3. Колесникова К. О. (2013). Публічне адміністрування в Україні: огляд літературних джерел. *Теорія та практика державного управління*. Вип. 3. С. 112–119.
4. Публічне управління: термінол. слов. / уклад.: В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє (2018) та ін.; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ: НАДУ, 224 с.
5. Оболенський О. Ю. Розвиток суспільства та публічне управління. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2013. № 3. С. 27–33.

6. Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін: монографія / А. Ф. Мельник, Г. Л. Монастирський, Т. Л. Желюк та ін. (2009); за заг. наук. ред. А. Ф. Мельник. Тернопіль: Економічна думка, 528 с.
7. Тарасюк О. (2024). Правове забезпечення діяльності інститутів громадянського суспільства як основи держави в умовах війни. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. № 1. С. 77–82.
8. Волобуєв О. О. (2024). Участь громадськості в здійсненні державного управління в Україні. *Донецький національний університет імені Василя Стуса*. Вінниця. 62 с.
9. Пашинський В. Й. (2021). Функції громадянського суспільства як суб'єкта адміністративно-правового забезпечення оборони держави. *Взаємодія громадянського суспільства з сектором безпеки і оборони: сучасні виклики*. Харків, С. 65–68.
10. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. Т. О. Коломосьць. вид. 2, змін. і доп. Київ: Істина, 2012. 528 с.
11. Настюк В. Я., Белєвцева В. В. (2009). Адміністративно-правові режими в Україні : монографія. Харків: Право, 128 с.
12. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.: Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.
13. Ястремська О. М. (2015). Публічне адміністрування. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 132 с.
14. Грицяк І. А. (2010). Публічне управління в Україні: становлення за європейськими стандартами. *Вісник Академії митної служби України*. Сер.: Державне управління 2, С. 5–11.
15. European Principles for Public Administration / SIGMA Papers, No. 27, OECD Publishing. URL: https://www.oecd.org/en/publications/european-principles-for-public-administration_5kml60zwd7h-en.html (дата звернення: 15.01.2025).
16. Тихомирова Є. Б. (2002). Транспарентність і відкритість діяльності влади та шляхи їх забезпечення: наукові записки. Політологія. Київ: КМ Academia, С. 39–43.
17. Мельниченко Б. Б. (2017). Основні принципи діяльності органів публічного управління в Україні: адаптація до європейських стандартів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 6. Т. 2. С. 118–121.
18. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року “Про стратегічний оборонний бюлетень України”: Указ Президента України № 473/2021 від 17 вересня 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473/2021#Text> (Дата звернення: 15.01.2025).
19. Бондаренко К. В. (2015). Принцип стабільності в державному управлінні адміністративно-політичною сферою. *Часопис Академії адвокатури України*. 8. № 3. С. 3–9.
20. Нижник Н. Р. (2008). Публічна влада та управління: принципи і механізми реалізації : монографія. Чернівці: Технодрук, 432 с.
21. Адміністративне право України. (2018). Повний курс: підручник / В. Галунько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко, С. Стеценко та ін. Херсон: Олді-плюс, 446 с.
22. Мельниченко Б. Б. (2019). Публічне управління в Україні в умовах євроінтеграції: адміністративно-правовий вимір : монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 372 с.
23. Ортинський В. Л., Кісіль З. Р., Ковалів М. В. (2007). Основи управління в органах внутрішніх справ України (схеми, визначення, поняття, принципи, основні засади): навч. посіб. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 190 с.
24. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. 2018. № 31. Ст. 241.
25. Бандурка О. М. (1998). Управління в органах внутрішніх справ України : підручник. Харків: Ун-т внутр. справ, 480 с.
26. Предместніков О. Ю. (2015). Поняття та ознаки органів юстиції України як органів виконавчої влади. *Вісник Національної академії правових наук України*. № 3 (82). С. 97–106.
27. Основи публічного адміністрування: навч. посіб. / Ю. П. Битяк, Н. П. Матюхіна, М. С. Ковтун та ін.; за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Вид. 2-ге, допов. та перероб. Харків: Право, 2021. 238 с.
28. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *База даних “Законодавство України” / ВР України*. 1996. № 30. Ст. 141.

REFERENCES

1. Kozak, V. I. (2015). **Publiczne upravlinnia v systemi koordynat ukraïnskoi derzhavnosti. Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia**. [Public management in the system of coordinates of Ukrainian statehood. The effectiveness of state governance]. Lviv. Vyp. 44(1). P. 64–70. [In Ukrainian].
2. Kernaghan, K. (2006). **Public Administration**. In *The Canadian encyclopedia*. Retrieved January 15, 2025. Retrieved from: <https://thecanadianencyclopedia.ca/en/article/public-administration> (Accessed: 15.01.2025).
3. Kolesnykova, K. O. (2013). **Publiczne administruvannia v Ukraini: ohliad literaturnykh dzherel**. [Public administration in Ukraine: review of literary sources]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*. Vyp. 3. P. 112–119. [In Ukrainian].
4. **Publiczne upravlinnia: terminol. slov.** / uklad.: V. S. Kuibida, M. M. Bilynska, O. M. Petroie ta in.; za zah. red. V. S. Kuibidy, M. M. Bilynskoi, O. M. Petroie. Kyiv: NADU, 2018. 224 p. [In Ukrainian].
5. Obolenskyi, O. Yu. (2013). **Rozvytok suspilstva ta publiczne upravlinnia**. [Development of society and public management]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*. No. 3. P. 27–33. [In Ukrainian].
6. **Modernizatsiia suspilnoho sektoru ekonomiky v umovakh hlobalnykh zmin: monohrafiia**. [Modernization of the public sector of the economy in the context of global changes: monograph] / A. F. Melnyk, H. L. Monastyrskiy, T. L. Zheliuk [ta in.]; za zah. nauk. red. A. F. Melnyk. Ternopil: Ekonomichna dumka, 2009. 528 p. [In Ukrainian].
7. Tarasiuk, O. (2024). **Pravove zabezpechennia diialnosti instytutiv hromadianskoho suspilstva yak osnovy derzhavy v umovakh viiny**. [Legal support for the activities of civil society institutions as the foundation of the state during wartime]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. [In Ukrainian].
8. Volobuiev, O. O. (2024). **Uchast hromadskosti v zdiisnenni derzhavnoho upravlinnia v Ukraini**. [Public participation in the implementation of state governance in Ukraine]. *Donetskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stusa. Vinnytsia*. [In Ukrainian].
9. Pashynskiy, V. Y. (2021). **Funktsii hromadianskoho suspilstva yak subiekta administratyvno-pravovoho zabezpechennia oborony derzhavy. Vzaïmodiia hromadianskoho suspilstva z sektorom bezpeky i oborony: suchasni vyklyky**. [Functions of civil society as a subject of administrative-legal support for national defense. Interaction of civil society with the security and defense sector: current challenges]. Kharkiv. [In Ukrainian].
10. **Administratyvne pravo Ukrainy: pidruchnyk**. [Administrative Law of Ukraine: textbook] / za zah. red. T. O. Kolomoiets. vyd. 2, zmin. i dop. Kyiv: Istyna, 2012. 528 p. [In Ukrainian].
11. Nastiuk, V. Ya., Bielievtseva, V. V. (2009). **Administratyvno-pravovi rezhymy v Ukraini: monohrafiia**. [Administrative regimes in Ukraine: monograph]. Kharkiv: Pravo [In Ukrainian].
12. **Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukraïnskoi movy (z dod. i dop.)**. [Great explanatory dictionary of contemporary Ukrainian language (with additions and updates)] / uklad. i holov. red. V. T. Busel. K.: Irpin: Perun, 2005. 1728 p. [In Ukrainian].
13. Yastremska, O. M. (2015). **Publiczne administruvannia**. [Public Administration]. Kharkiv: Kharkiv. KhNEU im. S. Kuznetsia. [In Ukrainian].
14. Hrytsiak, I. A. (2010). **Publiczne upravlinnia v Ukraini: stanovlennia za yevropeiskymy standartamy**. [Public administration in Ukraine: forming according to European standards]. *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy*. Ser.: Derzhavne upravlinnia. [In Ukrainian].
15. **European Principles for Public Administration** / SIGMA Papers, No. 27, OECD Publishing. Retrieved from: https://www.oecd.org/en/publications/european-principles-for-public-administration_5kml60zwd7h-en.html (Accessed: 15.01.2025).
16. Tykhomyrova, Ye. B. (2002). **Transparentnist i vidkrytist diialnosti vlady ta shliakhy yikh zabezpechennia: naukovyi zapysky. Politolohiia**. [Transparency and openness of government activities and ways to ensure them: scientific notes. Political Science]. K.: KM Academia. [In Ukrainian].
17. Melnychenko, B. B. (2017). **Osnovni pryntsyipy diialnosti orhaniv publichnoho upravlinnia v Ukraini: adaptatsiia do yevropeiskykh standartiv**. [Basic principles of public management bodies in Ukraine: adaptation to European standards]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*. [In Ukrainian].
18. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 20 serpnia 2021 roku “**Pro stratehichnyi oboronnyi biuletyn Ukrainy**”: Ukaz Prezydenta Ukrainy No. 473/2021 vid 17 veresnia 2021 roku [On the Strategic Defense Bulletin of Ukraine]: Decree of the President of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473/2021#Text> (Accessed: 15.01.2025). [In Ukrainian].

19. Bondarenko, K. V. (2015). *Pryntsyp stabilnosti v derzhavnomu upravlinni administratyvno-politychnoiu sferoiu*. [The principle of stability in public management of the administrative-political sphere]. *Chasopys Akademii advokatury Ukrainy*. [In Ukrainian].
20. Nyzhnyk, N. R. (2008). *Publichna vlada ta upravlinnia: pryntsypy i mekhanizmy realizatsii: monohrafiia*. [Public power and management: principles and mechanisms of implementation: monograph]. Chernivtsi: Tekhnodruk. [In Ukrainian].
21. *Administratyvne pravo Ukrainy. Povnyi kurs: pidruchnyk* [Administrative Law of Ukraine. Full course: textbook] / V. Halunko, P. Dikhtievskiy, O. Kuzmenko, S. Stetsenko ta in. Kherson: Oldi-plus, 2018. 446 p. [In Ukrainian].
22. Melnychenko, B. B. (2019). *Publichne upravlinnia v Ukraini v umovakh yevrointehratsii: administratyvno-pravovyi vymir: monohrafiia*. [Public management in Ukraine in the context of European integration: administrative-legal dimension: monograph]. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki. [In Ukrainian].
23. Ortynskiy, V. L., Kisil, Z. R., Kovaliv, M. V. (2007). *Osnovy upravlinnia v orhanakh vnutrishnikh sprav Ukrainy (skhemy, vyznachennia, poniattia, pryntsypy, osnovni zasady): naoch. Posib*. [Fundamentals of governance in Ukraine's internal affairs bodies (schemes, definitions, concepts, principles, basic principles): visual manual]. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. [In Ukrainian].
24. *Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy* [On national security of Ukraine: Law of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21chervnia 2018 r. No. 2469-VIII. *Baza danyh "Zakonodavstvo Ukrainy" / VR Ukrainy*. 2018. No. 31. St. 241. [In Ukrainian].
25. Bandurka, O. M. (1998). *Upravlinnia v orhanakh vnutrishnikh sprav Ukrainy: pidruchnyk*. [Governance in Ukraine's internal affairs bodies: textbook]. Kharkiv: Un-t vnutr. Sprav. [In Ukrainian].
26. Predmestnikov, O. Yu. (2015). *Poniattia ta oznaky orhaniv yustytzii Ukrainy yak orhaniv vykonavchoi vlady*. [The concept and features of justice bodies of Ukraine as executive bodies]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*. No. 3 (82). P. 97–106. [In Ukrainian].
27. *Osnovy publichnoho administruvannia: navch. posib*. [Fundamentals of Public Administration: textbook] / Yu. P. Bytiak, N. P. Matiukhina, M. S. Kovtun ta in.; za zah. red. N. P. Matiukhinoi. Vyd. 2-he, dopov. ta pererob. Kharkiv: Pravo, 2021. 238 p. [In Ukrainian].
28. *Konstytutsiia Ukrainy* [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. No. 254k/96-VR. *Baza danyh "Zakonodavstvo Ukrainy" / VR Ukrainy*. 1996. No. 30. St. 141 [In Ukrainian].

Дата надходження статті: 17.01.2025 р.

Artur OKSENIUK

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute
of Law, Psychology and Innovative
Education, postgraduate student at
Department of Theory of Law and
Constitutionalism
artur.i.okseniuk@lpnu.ua
ORCID: 0009-0005-6475-2505

CONCEPT, PRINCIPLES AND SYSTEM OF PUBLIC MANAGEMENT IN ADMINISTRATIVE-POLITICAL SPHERE

The article is dedicated to the study of the concept, principles, and system of public management in the administrative-political sphere. It has been clarified that the concept of public management is a complex and multifaceted phenomenon, and there are several approaches to its definition in scientific literature. At the same time, these approaches allow for the examination of the phenomenon of public

management through the analysis of the activities it encompasses. It is stated that public management in the administrative-political sphere is the organizational-regulatory influence of the state on various spheres of public life, including defense and national security, internal affairs, justice, and the implementation of state policy in international relations. The importance of the role of civil society institutions in public management through various forms of interaction with state bodies is emphasized. This includes public control, participation in the development of normative legal acts, as well as joint projects and initiatives in the social and charitable spheres.

It is emphasized that public management in the administrative-political sphere is characterized by the centralization of the administrative vertical and a strict approach to the implementation of management decisions. The article summarizes the list of principles inherent in public management in the sphere of administrative-political social relations. The importance of orientation towards European standards of public management is emphasized, including the principles of good governance, openness, transparency, efficiency, and the rule of law. This will help increase the effectiveness of public management and ensure democratic development in the context of European integration processes. The article analyzes the system of public management in the administrative-political sphere, its structure, and components. The main components of the system are identified – subjects, objects of management, and their interconnections, as well as the features of public management in different areas – defense, national security, internal and external affairs, and justice.

Keywords: public management, administrative-political sphere, civil society, system, principles, social relations.